

sliedi Svetoslav, on *od prijateljstva* pusti duždu ono nekoliko bizantskih gradova i otoka (HRd), Slovenski zgodopisac Valvasor piše da se sviet nije mogao *od dragosti* nagledati hrvatskih konjanika (HRd), Jer mnogi se našom knjigom bave, da se tek zabave; / a više ih *od malovriednosti i tašte slave*, da njim nadiju spisateljevo ime (RS 198), Ima ljudi lakoumnih i mekoćutnih, koji ti se hvataju u narodno kolo kao *od želje*, i zaokupljeni poštenom i srdčenom družinom, prisižu rodoljubive zavjeti (RS 199), Nijel' bruka, da sinovi hrvatske zemlje, *od straha* da se ne sretnu s bratom, prislanjaju se uz Niemca, koji jur bahatom pritiskuje sredine Evrope? (RS 262), Nije gospodar, nego sam Bog jedini, koi mu ga je *od svoje dobrote* darovao (SP). (Svršit će se.)

P I T A N J A

SVO TROJE, SVE TROJE ILI SVI TROJE?

Jedna nas čitateljica pita što je pravilno: svo troje, sve troje ili svi troje?

Pred nama je sintagma koja se sastoji od brojne imenice *troje* i zamjeničkog pridjeva koji u jednini glasi *sav, sva, sve*, a u množini *svi, sve, sva*. Odmah uočavamo da među navedenim oblicima nema oblika *svo*. To je neknjiževni, pokrajinski oblik. U starije doba našeg jezika navedeni je zamjenički pridjev glasio *vas, vsa, vse*. Već od 13. st., prema AR, pojavljuju se oblici s promjenom suglasničke skupine *vs* u *sv*. Srednji rod prema tome glasi samo *sve*. Iz ovoga je vidljivo da nije dobro govoriti i pisati *Svo selo je za to znalo* nego *Sve selo je za to znalo*.

Preostaju nam tako sintagme: *sve troje* i *svi troje*. Spomenuti zamjenički pridjev upotrebljava se osim uz brojnu imenicu *troje* i uz brojne imenice na *-ero (-oro)*, npr. uz *četvero (-oro)*, i uz brojne imenice na *-ica* od njih izvedenih (*sva trojica, sva četvorica*...), ali nas ove posljednje sada^c ne zanimaju.

Koju od ovih dviju sintagma valja upotrebljavati? Da bismo na ovo pitanje odgovorili, pogledajmo što o upotrebi ovih brojnih imenica kaže gramatika. T. Maretić u svojoj Gramatici hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika (II. izdanje) u §244.c) kaže:

»Te se riječi (tj. brojne imenice kao dvoje, troje, četvero, petero ... E. B.) upotrebljavaju: 1. uz imenicu *jaje* i uz imenice, koje su u sing. srednjega roda i znače što živo, 2. kad su čemu živu pomiješani rodovi, 3. kad stoje same bez imenice ili kad stoje s kojom zamjenicom srednjega roda u sing.«

Za nas je zanimljiva upotreba pod t. 3., i to u njezinu drugom dijelu u kojem se, da ponovimo, kaže da se brojne imenice o kojima govorimo upotrebljavaju kad stoje s kojom zamjenicom srednjega roda u jednini. (Neka nas ne smete ovo zamjenica jer se zamjenički pridjev *sav, sva, sve* pribraja u gramatikama neodređenim zamjenicama.) Maretić daje za tu upotrebu slijedeće primjere: *to četvero* valja dobro pamtiti (§ 244.c) i *ovo dvoje, ono troje* (§ 473e).

Pogledamo li sada naše sintagme, vidimo da gramatičkom pravilu odgovara prva (*sve troje*) u kojoj je zamjenički pridjev u sr. jd. (*sve*), a ne druga (*svi troje*) u kojoj je zamjenički pridjev u m. r. mn. (*svi*).

Dodajmo ovome i koji primjer:

»Uputismo se *sve troje* prema potoku« (M. Bego). »... *sve* se vidi čisto i lijepo postavljeno u red, i njih *sve četvero*, obučeni su lijepo čisto« (M. Mažuranić).

I na kraju ne zaboravimo: Pravilno pisati i govoriti znači, između ostalog, upotrebljavati i *sve troje*. Eugenija Barić

O S V R T I

FESTIVAL DJETETA U ŠIBENIKU I POSVOJNI GENITIV

Ove se godine održao 12. jugoslavenski festival djeteta u Šibeniku. Jedinствена priredba posvećena estetskom odgoju djece nosi u sebi od početka grešku koja kvari dječji jezični osjećaj. I ne samo dječji! Priredbe nekoliko mjeseci kasnije prenosi televizija i u programu se najavljuje krupnim slovima: FESTIVAL DJETETA: RADOZNALI ČAROBNJAK (Vjesnik, 10. rujna o. g.) Festival djeteta: »Mladi talenti« (Večernji list, 7. listopada o. g.). I tako se greška širi. Zato je potrebno ponovno javno upozoriti na nju. Jednom sam to već učinio. U Školskom leksikonu Jezik, Zagreb, 1965. s. v. GENITIV naveo sam pravilo: »Ako se posvojnim pridjevom može izreći isto što i samim posvojnim genitivom, tj. ako nema posebnih razloga za upotrebu posvojnoga genitiva, tada je bolje upotrijebiti posvojni pridjev« i među primjerima naveo i ovaj: »Započeo četvrti festival djeteta u Šibeniku. (...) Bolje: *dječji festival* ...« Pravilo je blago stilizirano misleći da je onome kome je stalo do ispravnosti i ljepote književnoga jezika dovoljna opomena. Leksikon je izašao u nekoliko izdanja i u nakladi od preko pedeset tisuća primjeraka pa nije vjerojatno da to nitko u Šibeniku nije pročitao, ako nije nitko od festivalske uprave, nevjerojatno bi bilo da nije nitko od nastavnika hrvatskoga jezika i da se nije našao potaknutim da upozori upravu. Ali i bez tako izravnoga upozorenja šibenski nastavnici znaju da je to pogrešno. Piše to u našim gramatikama i i zacijelo su nekoliko puta pročitali što se u njima kaže o sintaktičkoj upotrebi genitiva. I u Jeziku smo to već naveli (v. članak Vozni red, a ne red vožnje, Jezik, XVII, str. 21.-23.). Zato nije potrebno ponovno obrazlagati zašto mjesto posvojnoga genitiva *festival djeteta* treba upotrijebiti posvojni pridjev *dječji festival*.

No možda će tko reći da to nije isto. Stilski svakako nije jer je *festival djeteta* pogrešan izbor. A semantički *dječji festival* znači sve što i *festival djeteta*. *Dječji* je odnosni pridjev i znači 'koji se odnosi na djecu'. Značenje obuhvaća i 'koji potječe od djece': *dječja vika*, *dječji smijeh*, *dječje pitanje*, i 'koji je namijenjen djeci': *dječja knjiga*, *dječja bolnica*, *dječja njegovateljica* ... *Dječji festival* bio bi dakle pogodan naziv i kad bi na njemu sudjelovala samo djeca ili kad bi sudjelovali samo odrasli raspravljajući o djeci i dajući priredbe za djecu, a pogotovu je prikladan kad *Dječji festival u Šibeniku*, koliko mi je poznato, obuhvaća i jedno i drugo.

Nadajmo se da će uprava Festivala djeteta u Šibeniku prihvatiti našu ocjenu i za 13. festival promijeniti naziv. Tako će ujedno pokazati da broj 13 nije nesretan jer će mnogima donijeti korisnu pouku. Da je ona potrebna, pokazuje upravo najnovije širenje te pogreške. Radio-Zagreb 3. listopada o. g. u 6,15 sati govori o »međunarodnom danu djeteta«, a Školske novine istoga dana na prvoj strani imaju podnaslov »Svjetski dan djeteta održan pod geslom 'Bolji život za djecu u predgrađu i siromašnim krajevima'«. I u članku se upotrebljava naziv *Svjetski dan djeteta* premda se naglašava da se brinemo za bolje životne prilike sve djece i premda je tema ovogodišnjega Dječjega tjedna: »Izjednačujemo uvjete razvoja sve djece Jugoslavije.« Dan dakle nije posvećen jednom djetetu, nego svakom, svoj djeci, a budući da ovdje nije pogodna sinegdoha (izricanje množine jedninom), treba to izreći pridjevom *dječji*, kako to izlazi iz našega jezičnog sustava i naše jezične tradicije. To lijepo potvrđuje Enciklopedija Leksikografskoga zavoda u kojoj piše:

»DJEČJI DAN (5. X), međunarodni praznik. U SFRJ se d. d. slavi u okviru dječjega tjedna.« (2. izd., Zagreb, 1967., 2. knj., str. 108.) Mislim da drugih dokaza nije potrebno navoditi.

Stjepan Babić